

איך בונים מדינה

בחודש ספטמבר שנת 2011 הודיעו הפלסטינאים על כוונתם להכריז חד צדדית על הקמת מדינה. הם לא הראשונים שניסו מהלך כזה ללא הכרה מהעולם.

בעולם יש מושג הנקרא מיקרונישין (Micronation), ובעברית – "מדינה לכאורה". אלו מדינות שלא הוכרו על ידי אומות העולם או גופים רשמיים כגון האו"ם. רוב רובן קיימות אך ורק על הנייר ולחלקן היסטוריה מרתקת ומשעשעת (מומלץ לחפש חומר אודות נסיכות סילנד = Principality of Sealand).

ב-2005 החליט הקומיקאי הבריטי בן 32, דני וואלאס, להקים מדינה אצלו בבית. הוא תיעד את הניסיון שלו בסדרה בעלת שישה פרקים ששמה "איך להתחיל את המדינה שלך?" ששודרה ב BBC (Danny Wallace's How to Start Your Own Country) וזכתה בפרס BAFTA היוקרתי.

מכיוון שהוא גר בלונדון, הוא ניסח הצעת עצמאות ראויה ושלח אותה לטוני בלייר, שהיה ראש ממשלת אנגליה בזמנו, על מנת שלא יהיה מופתע שצמחה לו מדינה חדשה במרכז לונדון. מיד לאחר מיכן ניגש למתג את המדינה. הוא הלחין המנון ועיצב דגל וסמל למדינה (שכלל את המשפט בלטינית "שיהיה לך יום טוב"). בשיאה מנתה אוכלוסיית המדינה כ-56,000 תושבים ועברה את זו של מונקו.

הוא ניסה להשיג הכרה בינלאומית למדינתו בדרכים רבות. בתחילה ניסה לפלוש לאי קטן על התמזה במרכז לונדון, ובהמשך החליט שהדרך הטובה ביותר תהיה להתקבל כמדינה באירוויזיון, שם לא כל כך התרשמו מהשיר שלו.

במהלך הסידרה קיבל חשבון חשמל עצום והוא החליט להפוך אותו לחוב הלאומי של מדינתו. הוא גם ניסה להתקבל לאו"ם. הם מצדם ענו לו שהוא עומד בכול הקריטריונים למעט אחד – אין לו טריטוריה. מאחר ודירתו של וואלס קטנה, ומספר מבקשי האזרחות גדל מדי יום, ביקש המלך דני מכולם לקחת חלק במדינה הווירטואלית והקהילה האזרחית הווירטואלית המתהווה – באינטרנט. כל מי שרוצה מוזמן להצטרף לאומת-הרשת (Cybernation), כפי שהוא מכנה אותה. יש רק תנאי אחד: לשמור על החוק היחיד של המדינה – "היו טובים".

תודו שהתגובה הראשונית שהרעיון מעורר היא גיחוך למראה הנמלה שמנסה להרים פיל מעל ראשה. אבל אם חושבים על זה מספר רגעים, נראה שהתחושה הזו רק ממחישה כמה המדינה המודרנית מושרשת בתודעתנו כעובדה מוצקה, כמו תופעת טבע, ולא ככלי מלאכותי שהמציא האדם לשרת את צרכיו. כלי שמשתנה ומתפתח ואולי אף מאבד מחשיבותו עם השינויים החלים בעולם. כן, על פניו מדובר בגיימיק משעשע, אבל באחד שמעלה שאלה מרתקת במהותה – האם בעולם של היום ניתן לייסד מדינה חסרת טריטוריה עבור אומה חסרת זיקה לקרקע? האם ניתן לנתק את הקשר הכמעט מוחלט בין מדינה, אזרחים וטריטוריה?

שמה של המדינה – לאבלי (Lovely). השם נבחר, איך לא, בהצבעה דמוקרטית באינטרנט על ידי האזרחים. יש לה ממשלה המורכבת מהמלך דני ומארבעה שרים נוספים האחראים על משרדים שונים, בהם (בתרגום חופשי): משרד ה"עשייה בתכל"ס", המשרד "להיראות ולהישמע נחמדים", המשרד ל"אזרחות טובה", המשרד ל"מה אחרים חושבים", משרד האוצר ועוד. במהלך מסעו ניסה לקבל מענקים ממשלת בריטניה בתור מדינה מתפתחת.

אפילו המנון המדינה הרשמי מזמין את כולם להיות אזרחים ומסביר את עקרונות המדינה החדשה:

"... כולם יכולים להצטרף למדינה שלי / אתם חייבים ללמד את העולם לשיר - דני וואלס הוא המלך / צדק ונימוסים הם החוקים / יש לנו חוקה ואפילו כתבתנו אותה / אנחנו אולי אומה קטנה אבל אנחנו הכי נחמדים בעולם / ארץ ההזדמנויות היכן שהפשע מחוץ לחוק וכל אחד תורם את חלקו עם יד על הלב..."

וואלס, אני מוכרח להודות, הוא מזן בני האדם האהוב עלי ביותר. הוא נמצא על הגבול שבין תימהוני לבעל חזון. בסוף הפרק השישי והאחרון בסדרה וואלס מסכם את ששת החודשים בהם ניסה לייסד אומה חדשה באומרו: "אולי האו"ם לא רוצה אותנו - אבל אתם פה בכל זאת". משפט פשוט החושף את האמת מאחורי המדינות: כולנו בני האדם שנמצאים פה על כדור הארץ - איתן או בלעדיו.

גם לנו יש מדינה בתוך ישראל, ואין המדובר בפלסטיין או בתל אביב. מדובר במדינת אכזיב.

מדינת אכזיב

מדינה זו מצויה במתחם קטן בחוף אכזיב שמצפון לנהריה. אלי אביבי (דוד של שי אביבי מהחמישה הקאמרית) הגיע למקום ב-1952 ושכר שני מבנים על החוף במטרה לשפץ אותם. הוא בנה שם את ביתו (שבסיסו בנוי אבן וקומותיו העליונות עץ) בטכניקות בנייה וגימור שונות מהמקובל, ופתח בו מוזיאון אקלקטי.

כשני עשורים לאחר מכן, בשנת 1971, הוקמה "מדינת אכזיב" על ידי אלי ורעייתו רינה כמחאה נגד בניית הגן הלאומי במקום. הוא טען שהחוף שייך לכולם ואין לגבות דמי כניסה אליו. הוא הכריז על המקום בתור "מדינת אכזיב", בחר המנון ודגל והנפיק דרכונים. במשך תקופה מסוימת אף נדרשו המבקרים במקום לעבור בביקורת דרכונים והורשו להיכנס רק עם חותמת.

מתוך דרכון המדינה: "תושבי המדינה: רינה ואלי אביבי. ממשל: נשיא נבחר פה אחד, בפה שלו. המנון: המיית גלי הים. דגל: בתולת הים האגדית, על רקע אכזיב". המקום לא זכה להכרה מדינית, אך משך מבקרים רבים ושימש בפועל ככפר נופש לבורגנים צעירים.

העבר

היישוב אכזיב נזכר בתנ"ך בספר יהושע במסגרת תיאור נחלת שבט אשר: **"וְשֵׁב הַגְּבֹול הָרְמָה, וְעַד עִיר מִבְּצָר צֹר, וְשֵׁב הַגְּבֹול חוּסָה, וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו הַיָּמָה מִחֶבְל אֲכָזִיבָה"** (יהושע, י"ט, כ"ט). במקום הייתה עיר נמל כנענית קדומה, ואחר-כך ישוב יהודי שהוחלף ביישוב פיניקי בימי שלמה המלך. בתקופה הצלבנית שכנה באכזיב מצודה צלבנית, ובחפירות ארכיאולוגיות שנערכו במקום נמצאו שרידיה. המקום נכבש ונהרס על ידי המצביא הממלוכי בייברס.

במהלך המאה ה-13 הוקם כאן היישוב הערבי א-זיב שציליל שמו מזכיר את צליל המילה אכזיב. ב"ליל הגשרים", בלילה שבין ה-16 ל-17 ביוני 1946, כאשר פוצצו אחד עשר גשרים לאורך גבולות הארץ,

התרחש בגשר א-זיב אסון. הגשר התפוצץ מוקדם מידי, ו-13 מלוחמי היחידה שנשלחה לפוצצו נהרגו, זאת בנוסף לאחד מחבריהם (יחיעם וייץ) שנהרג במהלך ההסתערות. אתר לזכרם הוקם ממש בסמוך לגבעת הכפר. במלחמת העצמאות נכבש הכפר, ונהרס בחלקו ע"י חטיבת "כרמלי" ותושביו נטשוהו. ב-1952 היגיע אליו אביבי, התאהב במקום, התיישב בו, וכאמור – הקים מדינה.

על הנפשות הפועלות

אלי אביבי נולד בפרס ב-1930. בהיותו כבן שנה עלתה משפחתו ארצה והתגוררה בת"א, שם למד בבית ספר ביאליק והיה בין ראשוני "צופי-ים" בעיר. עם תום לימודיו, בגיל 14, התגייס לפלי"ם ועבר לקיבוץ שדות-ים, שם עבר קורס מפקדי סירות של הפלי"ם (עם דן בן אמוץ, נעמי פולני ועוד). בשנת 1948, בליל הכרזת המדינה, יצא כחלק מצוות שיטתים של 35 אנשי פלי"ם לעבר לבנון למשימת פיצוץ גשרים שם. בהמשך שירותו השתתף בהנחתת עולים שבאו בים, ועוד משימות שונות.

עם פרוק הפלי"ם גויס לחיל הים וב-1949 צורף למשלחת של 16 אנשים מטעם משרד החקלאות שנשלחה להולנד וסקוטלנד ללמוד שיטות דייג. המשלחת נקלעה לסערה גדולה וספגה נפגעים. עקב כך התפרקה הקבוצה, אך אלי המשיך גם לנורבגיה, לים ברנץ הקפוא, והיגיע עד שפיצברגן שבקצה העולם. משם המשיך לגרינלנד, חי קצת במחיצת האסקימוסים (באיגלו משלו), עבר למרכז אירופה, והצטרף כאיש צוות לאניית משא אנגלית שעבדה בקו מערב אפריקה-ישראל בהובלת בולי עץ למפעל "קלת אפיקים". עם אניה זו ביצע כמה וכמה גיחות ("טורים"). הוא שוטט עוד קצת, ואז חזר ארצה לחפש את עתידו. בביקורו אצל אחותו, שהתגוררה באותם הימים במושב לימן הסמוך לאכזיב, הוא ביקר במקום הנטוש והתאהב בו.

אלי מגיע למקום ללא פרוטה ומתגורר באחד מבתי הכפר הערבי הנטוש. הוא עובד קצת במסגריית קיבוץ גשר הזיו הסמוך, עוסק קצת בדייג וחי מן היד לפה. באחד מימי 1953 פורצים לביתו ארבעה אנשי בטחון חמושים ודורשים ממנו להתפנות או להשיג רישיון לשבת במקום. למחרת הוא נוסע לחיפה, מאתר את משרדי האפוטרופוס על נכסי נפקדים ולמרבה הפלא הוא מצליח להוציא חוזה חכירה ל 99 שנים (תמורת 18 שקל לשנה). עם זאת, נכונו לאלו עוד תלאות רבות לאורך השנים מול הממסד לזרועותיו השונות (מנהל מקרקעי ישראל, רשות הטבע והגנים, המועצות האזוריות ועוד).

עם הזמן מתבסס אלי במקום, מגדיל את אוספיו, ומתחיל לארח בחצרו אורחים למיניהם. הם עוזרים לו קצת באחזקה ומשלמים קצת על השהייה וההארכה. מעבר לכל אלה – אלי טוען שלאורך כ-25 שנה הוא היה איש שב"כ במשכורת, כשבחצרו מתקיימים מפגשי מפעילים ומשתפ"ים למיניהם. הוא טוען כי בשנת 1972 היה ניסיון התנקשות או חטיפה ע"י חולייה בת 6 איש שהגיעה בסירה מלבנון, אך הוא סוכל ע"י אלי ואנשי כוחות הביטחון.

אחד העימותים היותר קשים של אלי היה עם רשות הטבע והגנים (1971), כשזו רצתה להפוך את הגבעה כולה לגן לאומי והרסה את המבנה שבו גר. כאקט מחאה, מכנס אלי מסיבת עיתונאים בה מודיע שהוא מוותר על אזרחותו הישראלית, ומכריז על קטע הגבעה הצפוני כעל "מדינת אכזיב". הוא מוציא דרכונים וחותרות ולאוורך שנים מתחזק את המקום כישות עצמאית. בשנים האחרונות שורר שקט תפעולי באזור, עניין ה"מדינה" נמוג לאיטו ושוב אין מוציאים דרכונים וחותרות.

ולסיום נושא זה, אחד השירים האהובים עלי:

לילה בחוף אכזיב (מילים ולחן: נעמי שמר)

הרוח והחושך והמים
זוכרים מליל אתמול את צעדך
הקצף שמחה את עקבותייך
יודע שהיית כאן לבדך

אני כעיוור אחרייך הולך
רוח בחושך נושקת לפני המים
שוב לא יאיר אלי בחוף בעברך
צחור החבצלת בשחור שערך

המים והרוח והחושך
אמרו לי שעברת כאן יחפה
מדוע לא הייתי כאן ללחוש לך
חכי לי נעצבת ויפה

אני כעיוור אחרייך הולך...

החושך והמים והרוח
עונים לי בחידה שאין לה סוף
הו מה הם הקולות אשר קראו לך
בלילה בלי ירח אל החוף

אני כעיוור אחרייך הולך...

כפר יאסיף – בית הקברות היהודי

לאורך ההיסטוריה שכן בכפר יאסיף ישוב יהודי. החל מתקופת המשנה והתלמוד וכן לאחר מכן בימי הביניים והמאה ה-16 ועד המאה ה-18. יוסף בן-מתתיהו הזכיר במאה הראשונה את המקום בשם "כפר יוסף". המקום הוזכר במספר עדויות מהתקופה הצלבנית, ובמאה ה-16 ישבו בו יהודים בכפר שנמנה על כפרי הפריפריה של העיר צפת. מאז ועד למאה ה-18 לא מוזכר היישוב היהודי במקום, אולם הוא חוזר להיות מוזכר בתקופת דאהר אל-עומר, השליט הבדואי של הגליל וצפון א"י, אשר מרד בגלוי בשלטון העות'מני במשך כ-60 שנה ובנה בנייה מאסיבית בכל רחבי הגליל: בטבריה, חיפה, עכו, צפת וסביבתן.

בכפר-יאסיף התיישבו בשנת 1740 שני אישים יהודים חשובים: **הרב משה מלכי**, שהיה רבה הראשי של העיר צפת, ו**הרמח"ל** – רבי משה חיים לוצאטו (אשר נחשד ב"שבתאות" וגורש מאירופה לא"י וגם כאן גורש מכמה מהיישובים העירוניים. אזור עכו לא נחשב בתור "ארץ ישראל" כי אם "ארץ העמים" – ולכן קבע בה את מושבו). אל השניים הצטרף **הרב חיים בן-עטר** יוצא מרוקו, שלימים

הקים ישיבה בירושלים. בתקופה זו מוזכר הכפר בשם "כפר ישיב". הרב מלכי והרמח"ל נפטרו שניהם במגיפה בשנת 1743 ונקברו במקום (מצבה אחת מזוהה בוודאות והאחרת פחות).

הקהילה היהודית ישבה במקום עד לשנת 1840, בה נסוג מהארץ השליט (המצרי במוצאו) איברהים עלי פאשה. שליט זה הותיר אדמה חרוכה בארץ כולה, ובכפר-יאסיף בפרט.

בסוף המאה ה-19 עזר הברון רוטשילד ליהודים לרכוש חלקות נוספות להרחבת בית-הקברות, ועד למאורעות תרפ"ט (1929) שימש המקום לקבורת יהודים מעכו (הקברים הסמוכים לבתים במערב בית הקברות הם מסוף המאה ה-19 וראשית המאה ה-20). על חלק מהמצבות מופיע כיתוב הן בערבית והן בערבית, מה שמלמד כי שפת היום-יום של תושבי המקום במאה ה-17 ובתקופות נוספות הייתה ערבית. בית הקברות מצוי היום באחריותו של משרד הדתות (אשר לפני מספר שנים בנה גם את גדר הבטון סביבו).

אנדרטת שיירת יחיעם

האנדרטה מהווה אתר הנצחה ללוחמים שנפלו במלחמת העצמאות בצאתם לעזרת קיבוץ יחיעם הנצור. היא ממוקמת במקום בו הטמינו הערבים מארב לשיירה של חטיבת "כרמלי", שניסתה להגיע ליחיעם ביום ט"ז באדר ב' תש"ח. בקרב זה נפלו 47 לוחמים.

תחילתו של האתר באנדרטה גבוהה הבנויה משלושה עמודים היוצרים צורת כוכב. בין שניים מהם מוצב לוח שיש עליו סמל צה"ל, ועל לוח נוסף חקוקים דברים אלה: **"לשם ולתהילה \ לפורצי הדרך ולמגנים האמיצים \ שריון מקום זה בדמם \ בחושם לשחרר את יחיעם הנצורה \ ביום ט' שבט תש"ח \ וביום ט"ז אדר ב' תש"ח \ זכרם לא ימוש לעד"**. מתחת לכתובת שמות 69 הנופלים, ובהם 47 הלוחמים שנפלו בט"ז באדר ב' תש"ח, ו-22 לוחמים שנפלו בניסיון קודם (בחודש ינואר) לפרוץ את הדרך.

בשנות ה-60 החליטה המועצה האזורית להפוך את המקום לאתר הנצחה בו ישוחזר קרב השיירה. נוסף לאנדרטה כוללים מרכיבי האתר קיר זיכרון מבטון מפוסל העולה מן הקרקע ועליו תבליט של מפת יישובי האזור ומיקום השיירה ביום הקרב. בקיר יש מגרעת ודרכה נשקפות עמדות הערבים בבית הקברות המוסלמי אשר מהן הותקפה השיירה. בקצה הקיר קבוע לוח בו חקוק תיאור הקרב:

"אביב תש"ח. שבת. ט"ז באדר ב'. 27.3.48. צהרים. שיירה יוצאת אל יחיעם המנותקת. אי עברי בלב האויב. תשעים לוחמים אנשי ההגנה מחטיבת "כרמלי" גדוד 21. מנהריה עד לכאן קצרה הדרך.

הכביש צר ומפותל. והנה המחסומים - גבול הדממה. אש. מבית הקברות המוסלמי אש. אש מכל עבר. בתווך - שבעה כלי רכב ובהם תגבורת, חמרי ביצורים ומזון. אנשי כנופיות וכפריים חמושים עטים על השיירה לכתר אותה למות. והם רבים מספור. אכזר היה הקרב. מעטים מול הרבים. "פורץ-המחסומים" הבודד ובו נפגעים מבקיע ליחיעם. ששה כלי רכב ולוחמיהם מכותרים. משוריין נוסף נחלץ ומנסה לחזור אך נפגע ומתהפך. מספר הנפגעים רב. מעטים נותרים שלמים. ולעת ערב דולקות חמש אבוקות. ארבעים ושבע גוויות פזורות בצידי הדרך להיות למשיסה ולבז. החיים נסוגים לבסיס בפקודה. לוחם יחיד מביא אל יחיעם את בשורת השיירה. ירח מלא של מחצית החודש. בערב שבת ה' באייר, קמה מדינת ישראל".

מרכיב נוסף באתר הוא שחזור המקום בו התחולל הקרב: על קטע מהכביש הישן מוצבים מחסומים, משורינים שרופים בהם מרותכים כלי משק ועמדות משוחזרות של הערבים. קיר אבן המוליך אל האנדרטה הקיימת הנישאת כעמוד זיכרון, ומדרגות גישה לרחבת האנדרטה, יוצרים שלמות של כל מרכיבי האתר. יחיאל ערד, חבר קיבוץ סער שאחיו היה בין הנפלים, תכנן את האתר והוא נחנך 21 שנה לאחר הקרב, בחודש מרץ 1969.

סיפור פחות נודע הקשור לקרב הוא שב-24 למרץ (3 ימים טרם ההתקפה על שיירת יחיעם), בעקבות בקשתם של הערבים מהבריטים, נחתם הסכם בין הצדדים (היהודי והערבי) לשמירת כביש נהריה-חיפה פתוח לתנועה לכל הצדדים. למחרת, ב-25 לחודש, נורתה אש מעמדה יהודית לעבר רכב ערבי שעבר על הכביש בסמוך לצ'ק-פוסט. יום למחרת, עוד טרם צאתה של שיירת יחיעם לדרכה, נשלח טנדר בודד לסרוק את הדרך ולבחון: האם ירו עליו או שיעבור בשקט? הטנדר עבר באין מפריע ורק אז נתן מפקד האזור, בן עמי פכטר, את ההוראה לשיירה לנוע לכיוון יחיעם.

יחיעם – קלעת ג'דין

המבצר בנוי על אתר קדום מהתקופה הרומית ומהתקופה הביזנטית, ובמרומו נמצאת תצפית מרהיבה על מערב הגליל וחופו. שמו הערבי של המבצר - קלעת ג'דין (قلعة جدين). הוא הוקם בראשיתו כחוזה מבוצרת בתור אחת ההיאחזויות של הצלבנים בגליל המערבי. יש הרואים בו את אחד הכפרים המבוצרים שהיו כפופים למבצר המלך במעיליא, ואחרים משייכים אותו לנחלה הפיאודלית שהשתרעה באזור בקעת בית כרם ("מרג' קולון").

הידיעות שבידינו אודותיו מועטות: בשנת 1187 המקום עבר לסלאח א-דין, ובשנת 1192 חזר לבעלות צלבנית. בשנת 1208 מסר מלך הממלכה הצלבנית השנייה בארץ-ישראל את המבצר

למסדר הגרמני הטבטוני – הייתה זו עסקה אחת מיני רבות שנעשו עם מסדר זה באזור הגליל המערבי.

לאחר שנת 1266 וכיבוש צפת ע"י הסולטאן הממלוכי בייברס הוחרב המקום. הוא נשאר על חורבותיו עד שנת 1738. לפי תעודה משנת 1738, כבש דאהר אל עומר את מבצר ג'דין משייח' מקומי בשם מאהד אל חוסיין. דאהר אל עומר, שייח' בדואי, הפך בתקופה זו לשליט הגליל, ובהמשך סיפח שטחים נוספים בארץ, כאשר בשיאו הגיע עד יפו.

דאהר אל עומר מלך 60 שנה בלבד, אך רמת השפעתו היתה משמעותית ביותר, והוא סיפק לתושבי הארץ תקופה של יציבות ובטחון. הוא הקים עשרות מבנים ידועים. בטבריה בנה חומות ומסגד, בעכו – חומות, חאן אשונה ומסגדים, בחיפה הקים את מבצר יחיעם, ובציפורי בנה את דיר חנא. הוא היה בדואי שנלחם בבדואים מתנגדים. מפעל בנייתו היווה יסודות למבנים רבים שקיימים עד היום. הדרוזים מכפר יאנוח מספרים שבעת מרד הפלאחים נגד מוחמד עלי (1834) התבצרו המורדים במבצר והופגזו בידי הארטילריה של איברהים פאשה, שתותחיו הוצבו מעבר לוואדי שמדרום למבצר. גם כיום המבנים העיקריים באתר הם מתקופתו של דאהר אל עומר.

בשנות המרד הערבי, 1937-1938, היווה המקום עבור הערבים אתר חקירה של חשודים בשיתוף פעולה עם הבריטים והיהודים, וחלקם אף הוצאו להורג.

בשנת 1946, לאחר שקק"ל קנתה את שטחי האזור, עלה למקום ישוב ישראלי ע"ש **יחיעם** וייץ, לוחם הפלמ"ח שנפל במהלך ההסתערות על גשר אכזיב בליל הגשרים (אותה ההסתערות שהוזכרה לעיל). מתיישבי המקום השתכנו במבצר ובמהלך מלחמת העצמאות היווה המקום ביצור מרכזי במערכת ההגנה של הקיבוץ. הייתה זו נקודת ישוב בודדת בחלקו ההררי של הגליל המערבי. הדרך מכאן למערב הייתה קלה לניתוק, וכך סבל קשות שוב ושוב מניתוק הדרך מערבה, וממצור והתקפות של הכנופיות הערביות וצבאות סוריה ולבנון שפעלו במסגרת "צבא ההצלה" שתקף את ארץ ישראל.

משך זמן רב קיבל הקיבוץ אספקה מהאוויר בלבד, ובייחוד לאחר אירוע שיירת יחיעם. ב-14/05/1948 נפתח מבצע בן עמי לכיבוש הגליל המערבי, ובמסגרתו הגיעו שיירות אספקה לקיבוץ. לאחר מלחמת העצמאות התמקם הקיבוץ מתחת למבצר.

רשות הטבע והגנים ערכה במבצר פעולות ניקוי ושימור נרחבות וכיום זהו אתר פתוח למבקרים.

שמורת טבע עין אפק – (מעיינות כורדני)

השמורה היא נקודת חן אמתית שצמודה לגב קריית ביאליק, המעוררת כמיהה לימים בהם שלטו הביצות באדמת הארץ. הריאה הירוקה והרטובה הזו היא שריד אחרון לביצות נחל נעמן שיובשו בשנות ה-40 של המאה ה-20 בפרץ התלהבות חלוצי. הייבוש נעשה לצורך יצירת קרקע לעיבוד חקלאי וסילוק מוקדי מחלת הקדחת. רק 3% משטחי הביצות שהיו בארץ נותרו עד היום.

בין הקישון לנעמן צמחה העיר אפק (באכדית – מעין). השם אפק ניתן למספר מקומות בארץ:

1. תל אפק ומעיינות ראש העין
2. קיבוץ אפיק ברמת הגולן
3. שמורת מעיינות אפק

בשמורה תל ובו שרידי יישוב מתקופת הברונזה (לפני כ-5000 שנה) המכיל טחנת קמח וסכר צלבניים. הטחנות והסכר נחרבו ע"י הממלכים ושוקמו לאחר מכן בתקופה העות'מאנית. הטחנה עמדה במרכז של סכסוך עתיק בין אבירי המסדר ההוספיטלרי לבין אבירי הטמפלרים – סכסוך שנפתר רק בהתערבות האפיפיור עצמו.

מטחנת הקמח יוצא מסלול סיור הנע על גבי סכר צלבני באורך 630 מטר וגשרי עץ שחוצים את תעלות המים ועטופים בסבך עשיר של צמחייה: עצי אשל וערבה, פטל קדוש, סוף וקנה מצוי, גרגיר נחלים ושלל שיחים ומטפסים.

טחנת הקמח הופעלה בעזרת חמש טורבינות שהופעלו ע"י מיגלש תלול, דרכו ירדו המים. המים הפעילו 5 זוגות אבני רחיים. המבנה מאוד מבוזר עקב העובדה שאחראי התחנה גר כאן.

התצפית ממגדל התחנה שימשה כעמדת נוטרים, חיילים יהודים בפיקוד בריטי, שנבנתה בשנים 1936-1939.

סביב האזורים המוצפים בשמורה אפשר לראות ציפורי שיר כגון בולבול וצופית. בסתיו מתארחות במקום למספר שבועות חסידות, להקות מרשימות של דיות, זרוני סוף, קורמורנים ונוודים אחרים. בחורף משגשים בו עופות המים כגון אנפת לילה, לבנית, סיקסק, מגלן חום וברכיה. שפע חיות מתגוררות כאן דרך קבע: שפמונים ענקיים, צבי ביצה, סרטנים קטנים, דרבנים, חתולי ביצה ועדר

של 7 תאואים (ג'מוסים) סקרניים. התאואים הובאו למקום בשנת 1991 משמורת החולה, לצורך ויסות הצמחייה עקב רעייה מוגברת שלהם, והשבת האוכלוסייה שחיה במקום.

תודות :

קישור לסרטון: [לחץ כאן](#)
המסלול בפורמט Google Earth: [לחץ כאן](#)
המסלול בפורמט עמוד ענן: [לחץ כאן](#)
קישור למסלול בעמוד ענן: [לחץ כאן](#)
המסלול בפורמט gpx: [לחץ כאן](#)
למזג אויר במנחת יבור: [לחץ כאן](#)
למפת Googel Maps: [לחץ כאן](#)

לאורי הרטמן על העריכה.
ליאנה מרקשייד הטייסת .

עד הפעם הבאה- נתראה!!!

אבי הרטמן